

BACHADON ICHI KICHIK INVAZIV MANIPULYATSIYALARNING REPRADUKTIV TIZIMGA TASIRI VA TIKLANISHINI O'RGANISH.

t.f.d professor Yusupov U.YR

*Respublika iqtisoslashtirilgan sog'lom ona va bola
ilmiy amaliy tibbiyot markazi*

Abdullayeva N.A

*Respublika iqtisoslashtirilgan sog'lom ona va bola
ilmiy amaliy tibbiyot markazi 2- kurs ordinatori*

Abdullayevanilufar97@gmail.com

Dolzarbligi: Zamonaviy akusherlik-ginekologiya amaliyotida bachadon ichi kichik invaziv manipulyatsiyalarning (diagnostik yoki terapevtik gisteroskopiya, vakuum aspiratsiya, kyuretaj) soni kundan kunga ortib bormoqda. Bu amaliyotlarga oldingi davrda 15% ayollarlar murojat qilgan bo'lsa hozirgi kunda bu ko'rsatkich 50%ni tashkil qilmoqda. Buning sababi shundaki, bachadon ichi patologiyalari guruhiga kiruvchi endometriyal polip, submukoz mioma, bachadon ichi bitishmalari va endometriy giperplaziyasi barcha yoshdagi toifadagi ayollarda uchraydi va AUB, kamqonlik, bepustlik, abort, surunkali tos og'rig'i, kabi asoratlarga sabab bo'lmoqda. Hozirgi kunda ayollarning ko'pchiligida bachadon ichi kichik invaziv manipulyatsiyalarning bajarish jarayonida amaliyotdan oldin yoki keying bosqichlarda turli xil asoratlari kelib chiqishi mumkin. Bu holatlar ayollarning reproduktiv tizimiga salbiy tasirini ko'rsatadi yani asosiy kasallikni davolash jarayonida kasallikdan tuzalish o'rniga qo'shimcha asoratlari uchrash chastatasi ortmoqda.

Maqsad: Bachadon ichi kichik invaziv manipulyatsiyalarning reproduktiv tizimga salbiy tasiri, chuqurligini o'rganish orqali eng xavsiz usulni ajratib olib reabilitatsiya choralarini ishlab chiqish.

Material va metod: Matni yaratish uchun Dissercat.com, PubMed, ACOG malumotlar bazasi tahlil qilish amalga oshirildi va ular orasidan so'ngi bir necha yil ichidagi so'rovlar va randomizatsiyalashgan nazorat ostida sinov natijalar o'rganildi.

Natijalar: Bachadon ichi kichik invaziv manipulyatsiyalarning turlari kop. Jumladan ananaviy usullardan biri bachadon bo'shlig'ini qirish - kyuretaj yordamida bachadon endometrisini funksional qavatini qirib olish. Qirish - bu amaliyot quyidagi patologiyalarda yani giperplaziya endometriy, polip, istalmagan xomiladorlikda, qo'llaniladi. Bu usul afzalliklari- amaliyotni bajarish jarayoni boshqa usullarga nisbatan osonroq, deyarli hamma ambulator va statsionar davolash maskanlarida qo'llanilishi mumkin va eng arzon usul hisoblanadi. Kamchiligi esa asoratlarning uchrash foizi boshqa usullarga nisbatan yuqori.

Vakuun aspiratsiya – bachadon bo'shlig'ini malum aspirator yordamida material olish usuli lekin bu usulni imkoniyatlari cheklangan.

Gisteroskopiya –bachadon boshlig'ini tekshirishga imkon beruvchi endoskopik usul hisoblanadi va ikki xil maqsadda, diagnostik va davolovchi amalga oshiriladi. Bu usul afzaliklari endometriy shilliq qavatini kam shikastlovchi yani endometrini funksional qavatiga mahalliy tasir qiladi, amaliyotni bajarish jarayonida vizual nazorat ostida amalga oshiriladi.

Bu amaliyotlarni bajarish jarayonida quyida keltirilgan asoratlar kelib chiqishi mumkin : hayz siklining buzilishi -23%, bachadon bo'shligini teshilishi -1%, Asheshman sindromi-15%, endometrioz-3%, bachadon naylari o'tkazuvchanligini buzilishi, rezus immunizatsiya.

Hayz siklining buzilishi-Amenoreya fonida kechishi mumkin –amaliyotlar bajarish jarayonida endometriyga zarar yetishi yani bazal qavatining shilliq hujaylari ham qirib olib tashlanishi natijasida bazal qavat va funksional qavatni shakllanmasligi urug'langan tuxum yopishib qolishi uchun sharoit bo'lmasligi natijasida bepushlik kelib chiqadi bu asorat gisteroskopiya qaraganda bachadon bo'shlig'ini kyuretaj yordamida tozalaganda yuqori ulushni egallaydi.

Asherman sindromi –bachadon bo'shlig'ini chandiqli o'zgarish kasalligi hisoblanadi bu endometrini travmasi yoki endometrini kyuretaj yordamida bazal qavati ham shikastlanishi hisobiga kelib chiqadi.

Bachadon bo'shligini teshilishi 1% ni tashkil etsa gisteroskopik amaliyotlarda-0,03%ni tashkil etadi. biz yuqorida keltirgan usullardan eng havfsizi gisteroskopiya usul bo'lib u ayollarning reproduktiv tizimiga tasiri va tasirining chuqurligi kam usul hisoblanadi.

Xulosa: Yig'ilgan malumotlardan shuni ko'rdikki gisteroskopik usulda imkoniyatlar va qulayliklarni yuqoriligi asoratlarni kamligi bilan ajralib turadi. Biz va bemorlar uchun gisteroskopik usuldan foydalanish manfaatli ekan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Ал-Фозан Х, Фирвана Б, Ал Кадри Х, Нассан С, туланди Т. оператив ҳистероскопия олдин бачадон бўйни операциядан олдин пишиб. Тизимли баҳолаш Cochrane базаси 2015, нашр 4. Санъат. Йўқ.: СД005998. DOI: 10.1002 / 14651858.СД005998.пуб2.

2. Филипс доктор, Натхансон ХГ, Милим СЖ, Ҳаселкорн ойна. Суюлтирилган вазопрессин еритмасининг бачадон бўйни кенгайиши учун зарур бўлган кучга таъсири: рандомизацияланган назорат остида синов. Обстет Гйнесол 1997; 89: 507-11.

3. Kremer C, Duffy C, Мороней М. беморни амбулатория ҳистероскопиясидан кундузги ҳистероскопиядан қониқиш: рандомизацияланган назорат остида синов. БМЖ 2000;320:279-82.
4. Marsh ФА, Рогерсон ЛЖ, Duffy СР. кундузги Эндометриал полипектомияга қарши амбулаторияни таққослайдиган рандомизацияланган назорат остида синов. БЖОГ 2006; 113: 896-901.
5. Дивакар Л, Roberts ТЕ, Cooper на, Middleton Л, Жоетт С, Daniels Ж, ва бошқ. Анормал бачадон қон кетиши учун амбулатория ва стационар полип даволашни иқтисодий баҳолаш. БЖОГ 2016; 123: 625-31.
6. Cooper на, Кларк ТЖ, Middleton Л, Дивакар Л, Смит П, Denny Е, ва бошқ. Анормал бачадон қон кетиши учун амбулатор ва стационар бачадон полипини даволаш: рандомизацияланган назорат остида пастликни ўрганиш. ОПТ синов ҳамкорликдаги гуруҳ. БМЖ 2015; 350:х1398.
7. Луерти м, Витаглиано А, Ди Спиезио Сардо а, Ангиони С, Гарути Г, де Ангелис С. Эндометриал полипини олиб ташлаш учун ҳистероскопик техниканинг самарадорлиги: Италия кўп марказли синови. Италия minimal инвазив гинекологик жарроҳлик мактаби Ҳистероскопистлар гуруҳи. Ж Миним Инвазив Жинекол 2019; 26: 1169-76.
8. Айдениз Б, Gruber ИВ, Счауф Б, Курек Р, Meyer А, Уоллен Д. 21,676 оператив ҳистероскопия билан боғлиқ асоратларни кўп марказли ўрганиш. Еур Ж Обстет Гйнесол Репрод Биол 2002;104:160-4.
9. Агостини а, Сравелло Л, бретелле Ф, Шожаи Р, Рожер В, блан Б. ҳистероскопик жарроҳлик пайтида бачадон тешилиши хавфи. Ж Ам Assoc Гйнесол Лапаросс 2002; 9: 264-7.
10. Гинекологик процедуралардан кейин инфекциянинг олдини олиш. АСОГ амалиёти Бюллетени Но. 195. Америка акушерлик ва гинекологлар коллежи. Обстет Гйнесол 2018; 131: e172–189.
11. Агостини а, сравелло Л, Десбриере Р, Маисоннеуве сифатида, Рожер В, Blanc Б. оператив ҳистероскопи давомида қон хавфи. Аста Обстет Гйнесол Ссанд 2002; 81: 878-81.
12. Агостини а, Сравелло Л, Шожаи Р, Ronda И, Рожер В, блан Б. операциядан кейинги инфекция ва жарроҳлик ҳистероскопи. Фертил Стерил 2002; 77:766-8.